

A gender mainstreaming program teológiai értékelése

Bernhard Kaiser

1. Bevezetés

A gender mainstreaming (GM) az Európai Unió szintjén először az Amszterdami Szerződéssel (1997/99) kapcsolatosan jelenik meg kötelező érvénnyel. A Lisszaboni Szerződésben (2008) az EU elkötelezi magát a GM program foganatosítására az Európai Unió munkájára vonatkozóan.¹ A program politikai összetevőit egy másik tanulmány mutatja majd be jelen konferenciánk keretein belül. Az én célkitűzésem, hogy a GM program egyes pontjait teológiai etikai értékítélet alá vonjam. A következőkben a kérdést a Szentírás fényében szeretném megvilágítani, amit Isten ígéjének és ezáltal az ő kijelentésének vallok. Ezzel pedig lemondok a filozófiai tárgyalási és értékelési módról, amely az általános emberi és a kijelentés nélküli emberi megismerési lehetőségekből indul ki. Ez szintén egy másik tanulmány tárgyát képezi.

2. A GM program kritikus nézetei

2.1. A teremtett valóság ítélete

A tény, miszerint Isten teremtette a világot, alapvető jelentőségű. Az, amit mi természetnek nevezünk, nem egy véletlen, irányítást nélkülöző fejlődés terméke az evolúciós elméletnek megfelelően, hanem Isten által teremtett valóság. Ez a tény az az első időpont, amelyet Isten a Szentírás által kijelent. Ez pedig a teremtettség alapvető megbecsülését vonja maga után.

Ugyanakkor méltatnunk kell azt a tényt is, hogy az ember bűnbe esett, minek következtében a teremtettség mulandóságnak vettetett alá. Ez vezet egyrészt azokhoz a problémákhoz, amelyek közé a természeti katasztrófákat, a betegségeket és a halált, a biológiai rendellenességeket, az emberi gyöngeségeket és bűnöket illetve a társadalmi egyenlőtlenségeket is sorolhatjuk. Másrészt viszont ezen az alapon nem szüntethető meg a teremtett valóság alapvető értéke, és nem tagadható a teremtettség mint ami az emberi megismerés és hatáskör tárgya.

A teremtés tényének tagadásával eltűnik az a szempont is, hogy Isten rendelése nyomán létezik egyfajta teremtettségi rend. A teremtett valóság ezáltal pusztán az ember rendelkezésére álló tömeggé lesz, amely önmagában értéktelen és értelmetlen. Így szemlélve a dolgot önmagában nem kínál semmiféle utalást az értékekre, és a teremtettséget illető emberi viszonyulás etikailag nincs normákkal szabályozva. Az értékek tehát csak projekciók, az emberi tudat alkotásai. Ugyanez érvényes azokra a fogalmakra, amelyekkel az ember operál. Ezek nem a valóságot fejezik ki, hanem tudati állapotokat tükröznek vissza, amelyek véletlenszerűek, korhoz és helyhez kötöttek. Azok a fogalmak, amelyek ahhoz szükségesek, hogy általuk a valóságot fejezzük ki, pusztán címkékké válnak. Ezt a tényezőt hangsúlyozom, holott ez nem a

¹ Politikai és tevékenységei meghatározása és végrehajtása során az Unió küzd mindenfajta nemzeti, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés ellen. Lisszaboni Szerződés, Az Európai Unió Hívatolós Lapja C 306/50.

GM program sajátossága, de azt a szellemi közeget jellemzi, amelyben ez a program megfogalmazódott, és amelynek talaján megvalósulhat.

A nyelv a gender gondolkodás népszerűsítésének jelentős eszköze. A nemileg semleges nyelvezet követelményével az emberek fogalmi felosztása férfiakra és nőkre, illetve az apa és anya nyelvi megkülönböztetése pusztán szellemi képződmény, amely akár másként is kialakulhatott volna. Így történt meg például, hogy Bern tartományban 2010-ben bevezették, hogy az óvodákban illetve iskolákban a gyermekek szüleinek adatainál többé nem apáról és anyáról, hanem 1-es és 2-es szülőről beszélnek.

Ezen a ponton jól látható a gondolat masszív gnosztikus irányvonala. A teremtett valóság alakatlan tömeggé lesz, amely az emberi szellemet csak fogalomként és jelentésként érti. A nyelv egyúttal a valóságot teremt. Az emberi szellem valamilyen szinten világteremtő erő; olyanná teszi a világot, amilyennek látni szeretné; az általa alkotott kép önmaga számára valósággá válik. A különös ebben az, hogy ezt a képet a valóság nem képes kiigazítani.

Claudia Janssen, a marburgi egyetem újszövetségi professzora és az EKD tanulmányi központjának a hannoveri egyház és teológia gender kérdéseket illető vezető tanulmányi referense így vall: „Az újabb nyelvi fejlődés abba az irányba mutat, hogy az embereket már nem csak férfiakra és nőkre osszuk fel, hanem teret adjunk a további nemek számára, az interszexuálisok, transzszexuálisok, melegek számára. Az írott nyelvben ezt az úgynevezett gender-rés fejezi ki, egy vonalka, amely a nagy „I” betűt váltja fel.² A mesziremutató nyelvi képződményekről, mint az „x” végződésről nyilvános viták folynak: professzorix..., amely bizonyosan tudatosan kíván provokálni.“³ A hatvannyolcasok hagyományát tovább folytatva a fennálló rend kritikájával, elbizonytalanítással van dolgunk. A freiburgi szociológusnő Nina Degele azt mondja: „A legnyugtalanítóbb felfedezés és a szociológia megalapozása ebben áll – és ez a gender/queer tudományokhoz kötődik – hogy leleplezi a feltételezett egyéni, természetes vagy Isten-adta kereteket, mint amelyek szociális jellegűek.“⁴

A klasszikus feminizmus a „nem” kategóriára még az angol *sex* kifejezés értelmében fókuszált. Abból indult ki, hogy léteznek jellemzően női tapasztalati, gondolati és cselekvési sémák. A nem számára természetes tény volt, és vallotta, hogy a férfiaknak a női létre kell felnőniük. A jelenlegi gender fogalomnál már nem beszélhetünk specifikusan női valóságról. A gender nem a létértelmi nemi valóságból indul ki, és ennek megfelelően nem az állandó férfi illetve női tapasztalati, gondolati és cselekvési sémákból, hanem ezeket a felcserélhető szerepek pusztán kifejezési módjaiként érti, amelyeket a társadalom kényszerített és kényszerít az egyénre.

² Németben bizonyos főneveknek hímnemű és nőnemű alakja is van. Korábban ezt a nemi különbözőséget jelölték a nagy „I” betűvel. pl. LeserIn, ArbeiterIn... A gender-rés ezt a jelölési módot váltotta fel: Leser_in, Arbeiter_in. (a ford. megj.)

³ Janssen, C. „Identität und Macht“, in: *Zeitzeichen. Evangelische Kommentare zu Religion und Gesellschaft*, September 2014; <http://zeitzeichen.net/meinung/pro-geschlechtergerechte-sprache/> (22.04.2015). A nyelvi politikában megjelenő számos abszurd dologról, amellyel a GM program a társadalmi valóságot újraalkotja tudósít Kelle, B. *GenderGaga: Wie eine absurde Ideologie unseren Alltag erobern will*. Aßlar: Adeo-Verlag, 2015.

⁴ Degele, N. *Gender/Queer Studies*. Paderborn: Fink, 2008, S. 25-26.

2.2. Az emberi szellemiség (gondolat) szerepe

A gender ideológia alapjául szolgáló ismeretelméleti nézet a konstruktivizmus, a jelenkor legmeghatározóbb filozófiai irányzata. Eszerint minden ember egy autonóm kognitív rendszer, amely értelmi adatokat dolgoz fel jelentésekké. Ez azt is jelentené, hogy a teremtett világ minden észlelését maga az ember alkotja meg, ebből kifolyólag mindig másként is alakulhat. Az a jelentést, amellyel egy tárgy az azt megismerő szubjektum számára bír, maga az egyén konstruálja, ezért is nevezzük ezt az irányzatot konstruktivizmusnak. A külső világ, tehát az, amit teológiailag teremtett valóságnak vagy teremtettségnek nevezünk, többé már nem lehet megismerés mértéke. A mérték a gyakorlatban az, amit illetően az ember társadalmi diskurzus által konszenzusra jut, illetve amit a médiában helyesnek mondanak ki. Az ilyen mértékek természetüknél fogva változékonyak. Jól látható ez a homoszexualitás megítélését illetően. Míg a korábbi évtizedekben a homoszexuális cselekedeteket Németországban a büntetőtörvénykönyv 175. paragrafusán alapján büntették, ma nyíltan elismerik, és a homoszexuális kapcsolatokat nem csak társadalmilag fogadják el, hanem törvényileg is biztosítják.

Degele azt mondja: „A kétneműség a konstruktivista perspektívában szociális konstrukció, kulturális performansz vagy egyfajta interaktív teljesítmény; világosabban megfogalmazva: kényszerszisztéma, amelyet a konstruktivisták ad absurdum akarnak vezetni.”⁵ Továbbá: „A konstruktivista perspektíva hozzájárul ahhoz, hogy a kétneműséget és a heteroszexualitást mint kulturális konstrukciókat és a mögöttük rejlő előítéleteket a nemek és a hatalom konstruktív összefüggései számára megragadja. Ahelyett, hogy a bináris nemi rend helyett szociális összefüggéseket naturalizálna és a heteroszexualitást a természetes szexualitás formájának mondaná, megszabadul az állítólag magától értetődő dolgoktól, és azokat szociálisan konstruáltként mutatja fel.”⁶ Miközben Degele a férfi és női létet mint szociális konstrukciót tárgyalja, ezzel tehát pusztán szellemi kivetítésnek mondja, a tényleges, biológiai valóságot nem veszi kellőképpen komolyan. A valóságra vonatkozó gondolkodás megszüntetése az ideologizálás veszélyét hordozza magában, a valóság megerősökölésének totalitárius nézetét.

Miközben az emberi szellemiséget ilyen módon felértékelik, a gender ideológiával való szembehelyezkedés a teremtett valóság okán nem megengedett. A biológiára való utalást visszautasítják mint biologizmust, ami azt jelenti, hogy a tetteknek biológiai dimenzió alapján történő indoklását csölátásnak vagy éppen ideológiának értékelik. Így védekezik a gender mainstreaming ideológia minden objektívan (biológiailag illetve genetikailag) megalapozott kirtikával szemben.

2.3. Férfi lét, női lét

A tény, amely a bibliában a teremtéstörténetben nyer megállapítást, miszerint Isten az ember férfivá és nővé teremtette, az emberi szexualitásra áldását adta, és parancsot adott a szaporodásra, sokasodásra (Gen 1, 27-28), nem ok nélkül történt. Nyilván szüksége volt az embernek Teremtője útmutatására ahhoz, hogy léte valóságát helyesen értse, azzal helyesen éljen. Amikor most férfi *létről* és női *létről* beszélek, hangsúlyozom, hogy ebben teremtettségi renddel van dolgunk, sőt a létezés rendjével, amelyet a Teremtő szabott meg teremtésének számára. Az ember megtörheti a teremtettségi rendeket, illetve cselekedhet azok ellenében, ezért is

⁵ Degele, *Gender/Queer Studies*. S. 81.

⁶ Degele, *Gender/Queer Studies*. S. 92-93.

szorulnak védelemre. Ezért ad Isten parancsolatokat és vonatkozó útmutatásokat. A házasság rendjét Gen 2, 24 kijelentései specifikálják: „Ezért a férfi elhagyja apját és anyját, ragaszkodik feleségéhez, és lesznek egy testté.“ A házasság és a család ezért nem a korai kapitalista életformák véletlenszerű képződményei, ahogy azt Engels gondolja,⁷ hanem a Teremtőisten akaratának megfelelő teremtett rendek.

Az a kijelentés, miszerint Isten az embert férfivá és nővé teremtette, megfelel a biológiában megfigyelhető tényeknek is.⁸ A férfi biológiai nemét ennek megfelelően biológiai tényezők (pénisz, herék, ellenkező esetben vagina és petefészkek) határozzák meg. Ebből adódik a genetikai nem: XY kromoszóma a fiúknál, XX kromoszóma a lányoknál. Ezen felüla hormonháztartás és –működés eltérő férfiagnál és nőknél. Normális esetben ezeknek a jellemzőknek felel meg a pszichológiai nem (tehát az, aminek az adott személy magát érzi) és a szociális nem (az, aminek az adott személyt a társadalom tartja) is. Ezeknek a tényeknek megfelelően a férfiak és nők különböznek egymástól. Simone de Beauvoir közismert mondata, miszerint a nő nem születik nőnek, hanem a környezete teszi azzá, semmiképpen sem mondható találónak, sokkal inkább ellene mond annak, ami hardware jelleggel megállapítható.

Előfordulhat persze, hogy a férfi magát nem férfinak érzi, hanem nőnek, és úgy gondolja, nem a megfelelő testben él. Ugyanúgy az is előfordul, hogy egy férfi nem a nőkhöz, hanem férfiakhoz vonzódik, így magát homoszexuálisnak vallja. Analóg módon érvényes ez a nőkre is. A gender ideológiai ezzel indokolja a szexuális irányultságot, és ennek megfelelően további „gender“-eket vezet be – pl. homoszexuálisok, lezbikusok, biszexuálisok, transzszexuálisok vagy éppen BDSM -ek (Bondage & Dominance, Sadismus & Masochismus), transzvesztiták, transzgenderűek, transzidentikusok, poliamoristák illetve aszexuálisok; a felsorolás tovább variálható. A GM ideológia a szexualitásnak mindezeket a formáit a heteroszexualitással illetve a hagyományos házassággal egyenlő szintre kívánja emelni.

Miközben ezt a biológiai, genetikai és hormonális evidencia ellenére azzal indokolják, hogyan érez az ember maga, az ember valóságos teremtettségi adottsága az individuális önkonstitúcióval illetve önkonstrukcióval szemben leértékelődik. Teológiai szempontból tévedésnek kell mondanunk amikor az ember magát a Teremtő helyébe helyezi, és egyúttal önmagát újra feltalálja. Ez a bűn egyik megjelenési formája, amikor is az ember Isten akar lenni. Nemet mond a szexualitása Istentől adatott formájára és az ahhoz kapcsolódó identitásra. A GM programból jelenleg kiinduló tévedés alapján, minek következtében az ember identitását teljes egészében az önkényes önkonstitúció illetve a társadalom által meghatározott nemi szerep adja, a teremtettségi rendeket, amelyekhez Isten a személyi és szexuális identitást is hozzákapcsolta elvitatják.

Ebben az összefüggésben kell azt a tényt is megítélnünk, hogy éppen az ember szexualitása az, amit a társadalmat megváltoztatása céljából instrumentalizálnak. A

⁷ V.ö.: Engels, F. *Der Ursprung der Familie, des Privateigentums und des Staates* (1884)

⁸ Hogy emellett létezik az interszexualitás jelensége, amely az anyaméhben történő különféle fejlődési rendellenességekre vezethető vissza, nem teszi megengedhetővé azt, hogy egy harmadik nemről beszéljünk. Sokkal inkább anomáliaként kell tekintenünk erre a jelenségre, amely a bűneset által létrejött romlásból adódik ugyanúgy, mint a többi betegség és fogyatékoság – gondoljunk csak pl. a trisomia 21-re – esetében is. Az interszexualitás jelensége nem teszi tehát lehetővé, hogy itt egy harmadik nemről essen szó, mert ez esetben az illető nemi meghatározása nem tisztázott. Ettől függetlenül az interszexuálisok mindig terméketlenek, ami a szexuális funkciójuk zavarára utal, nem pedig egy harmadik nem meglétére.

GM program háttérben a polgári családnak és ahhoz kapcsolódóan a férfi és nő specifikus egymás mellé rendelésének nem csak a tradicionális marxista elutasítását találjuk. Ott húzódik a háttérben Sigmund Freud emberképe is, miszerint az ember a maga legbelsőbb valójában ösztönlény. Az ember ösztöne azonban, amely főként a szexualitásban ölt testet, nem minden esetben irányul az ellenkező nem felé, és nem korlátozódik a heteroszexuális házasságra, hanem a szexualitás egyéb formáit is megcélozhatja, amelyek viszont ellentmondanak a teremtettségi rendnek. Ebben az esetben is bűnről kell beszélnünk a Szentírás fényében, amely a bűnbe esett ember esetében előretör. Pál Róma 1-ben kifejti, hogy az emberek istentelen voltukban nem akarják Istent megismerni, és hogy Isten erre válaszként „szívük vágyai által” átadja őket ösztöneiknek (Róm 1, 24). „Ezért Isten gyalázatos szenvedélyeknek szolgáltatotta ki őket. Mint ahogy asszonyaik felcserélték a természetes érintkezést a természetellenessé, ugyanúgy a férfiak is elhagyták a női nemmel való természetes érintkezést, és egymás iránt gerjedtek fel kívánságukban; férfiak férfiakkal fajtalankodtak, de el is veszik tévelygésük méltó jutalmát önmagukban.” – konkretizálja az apostol. (Róm 1, 26-27).

2.4. Egyenlőség illetve a férfi és nő egymásmellé rendelése

A gender mainstreaming program egyik alapvetése a férfi és nő egyenlősége a társadalomban. De itt már nem a jogi egyenlőségről van szó, hiszen az évtizedek óta adott.⁹ A GM program egyfajta funkcionális egyenlőséget követel. Az emberi cselekedet pusztán szerepjáték, amely alapvetően felcserélhető.¹⁰ A férfi és női lét többé nem mértékadó kategóriák. Ezzel viszont az emberi egzisztencia magvát érintik, mégpedig az apa, anya és gyermek kapcsolatát a házasságban és családban.

Nem csupán biológiai igény, hanem Isten kifejezett akarata is, hogy az asszony gyermekeket szüljön és őket felnevelje. Pál így ír: “Mégis megtartatik a gyermekszüléskor, ha megmarad józanul a hitben, a szeretetben és a szent életben” (1Tim 2, 15). Természetesen Pál nem arra gondola, hogy a nő gyermekszülés által örök életre tartatik meg, azaz kiérdemli a mennyet. De a keresztyén etika kifejeződésének tartja, hogy gyermekeket vállal, őket neveli. Ezáltal pedig nem csak az emberiség és saját családja jövőjére nézve van jelentős szerepe, hanem a keresztyének új generációjának kinevelése szempontjából is, hiszen ez egy fontos evangelizációs feladat, amely hatékonyabb lehet sok egyházi evangelizációnál. Ez persze nem mentesíti a férfit a gyermeknevelés felelőssége alól, de kulcsszerepet tulajdonít a nőnek ezen a területen. A gyermekek gondozása és nevelése a Német Szövetségi Köztársaság alapjogi rendelkezési szerint “a szülők természetes joga, és mindenekelőtt az ő kötelességük”.¹¹ Azon előfeltétel alapján, miszerint az anya a gyermek korai fizikai és pszichikai fejlődésére jelentős hatással van, kézenfekvő, hogy mind a férfi, mind az egyház, mind a társadalom köteles a nőnek szabad teret biztosítani, hogy gyermekei nevelésére odaszánhassa magát, legalább is addig, amíg azok kisgyermekek. Természetesen ez nem jelenti sem a nők munkavállalásának

⁹ Meg kell jegyeznünk, hogy a hivatásos teljesítmény díjazásában most is, akárcsak korábban, eltérések vannak a nők és férfiak között. A nők munkáját kevésbé fizetik meg, mint a férfiéét, és ebből egy jogtalan, nemfüggő egyenlőtlen bánásmód adódik.

¹⁰ V.ö.: Die Rolle annehmen? In der Rolle bleiben? Neue Rollen leben? Einstellungen und Vorstellungen von Frauen und Männern mit und ohne Zuwanderungsgeschichte zur Gleichberechtigung. Hg. Ministerium für Gesundheit, Emanzipation, Pflege und Alter des Landes Nordrhein-Westfalen, Düsseldorf / Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, Berlin, 2010; <http://www.bmfsfj.de/RedaktionBMFSFJ/Broschuerenstelle/Pdf-Anlagen/rollenmodelle.property=pdf,bereich=bmfsfj,sprache=de,rwb=true.pdf> (04.05.2015)

¹¹ GG 6 Abs. 2

tiltását, sem a férfiak házimunka-végzésének kötelezettségét. A munkamegosztás kérdésének értelmes, gyakorlatias szempontok alapján kell eldőlnie. Amíg azonban az állam arra kényszeríti a családokat, hogy a gyermekeket közintézményekbe adják, hogy az anya férfi módjára munkát vállalhasson, a GM program egyenlőség eszméje a teremtett valóság figyelmen kívül hagyását tükrözi. A nevelés államosítása és a nő gazdasági kisajátítása sokkal inkább egyfajta új etatizmusnak tűnik, amely nem áll a privátszférába mélyen beleavatkozni és a demokratikus szabadságot megnyírítani.

Ebben az összefüggésben még egy tényezőt tárgyalnunk kell. Az eredeti teremtettségi rend szerint a házasságban a nő a férfi mellett áll, úgymond szemmagasságban. A bűneset után azonban alávetetik a férfinak. A férfi és nő kapcsolatának hierarchizálódását ezért a bűneset következményének tartandó. Kimondottan elhangzik, hogy: „vágyakozol férjed után, ő pedig uralkodni fog rajtad“ (Gen 3, 16). Ebből a kijelentésből azonban nem lehet részletesen kimutatni, hogy pontosan milyen változások következtek be a férfi és nő kapcsolatában. A férfi úr voltának következménye viszont, hogy a nő bizonyos értelemben megfosztatik önrendelkezésétől. Többé nem szabadon és önként a férfi mellé rendelve áll, ahogyan a bűneset előtti valóságban, hanem a férfinak kell őt vezetnie, neki pedig követnie a férfit. Feltételezhetjük, hogy a nő pszichikai adottságai ennek megfelelően megváltoztak, így „vágyakozik“ férje után, ami azt jelenti, hogy a férfi vezetését igényli. A férfié lett egyúttal a felelősség terhe; neki kell felelnie döntéseiért a nő fejeként Isten és a szociális rend alapján az emberek előtt.

Ez a hierarchikus rend az Újszövetségben sem szűnt meg. Pál azt mondja: „Az asszonyok engedelmeskedjenek férjüknek, mint az Úrnak; mert a férfi feje a feleségnek, ahogyan Krisztus is feje az egyháznak, és ő a test üdvözítője is. De amint az egyház engedelmeskedik Krisztusnak, úgy engedelmeskedjenek az asszonyok is a férjüknek mindenben. Férfiak! Úgy szeressétek feleségeteket, ahogyan Krisztus is szerette az egyházat, és önmagát adta érte, hogy a víz fürdőjével az ige által megtisztítva megszentelje“ (Ef 5, 22-26; v.ö. 1Kor 11,3-16; 1Tim 2,8-15). Ezekkel a szavakkal világít rá az apostol, hogy a férfi és nő hierarchikus egymáshoz rendeltsége Krisztus által az üdvrend részévé vált. Pál Krisztus és egyház viszonyát a férfi és nő házassági kapcsolatára vonatkoztatja. Ez nem azt jelenti, hogy a férfi a nőt házi rabszolgaként illetve szexuális tárgyként kihasználja, hanem hogy őt lényegileg azonos emberként kezelje. Ahogyan Krisztus az ő gyülekezetét szereti, arról gondoskodik, a férfinak is szeretnie kell feleségét, róla gondoskodva. Gondoljunk csak bele: Krisztus szeretete odavezetett, hogy életét adta az egyházért. Hogy egyes esetekben mit jelent ez a férfi és nő kapcsolatára nézve, attól most tekintsünk el, de minden esetben tartalmazza a nő nagyraértékelését (v.ö. 1Pét 3, 7).

Ugyanakkor Pál azt is mondja: “Mert mindnyájan Isten fiai vagytok a Krisztus Jézusban való hit által. Akik Krisztusba keresztkeltek meg, Krisztust öltöttétek magatokra. Krisztusban tehát nincs zsidó, sem görög, nincs szolga, sem szabad, nincs férfi, sem nő, mert ti mindnyájan egyek vagytok a Krisztus Jézusban“ (Gal 3, 26-28). Pál itt a Krisztusban nyert üdvösség elnyerését illető egyenlőségről beszél. Míg az Ószövetségben csak a papok közvetíthették az Istennel való kapcsolatot, az Újszövetségben minden hívő pap, hiszen Krisztusban mindannyiuknak egyenlő útja van az Atyához. Míg az Ószövetségben a körülmetéletlenek nem vehettek részt a páska megünneplésében (Ex 12, 48), a nőknek a fogság utáni templomban csak az elkülönített előtérben gyülekezhetek, a férfiak voltak azok, akik az előudvarban az áldozat bemutatásánál közvetlenül jelen voltak. A papokkal szemben szigorú elvárások voltak szociális helyzetükre, testi épségükre és életvezetésükre vonatkozóan (Lev 10,8-11; 21,1-24). Miközben Isten az Ószövetségben a

rabszolgákat, tisztátalanokat, pogányokat vagy a nőket illetően a kultuszi részvétellel kapcsolatosan különbséget tett, az Újszövetségben ezek a különbségek kivétel nélkül megszűntek.

Hangsúlyozom, hogy ebben az összefüggésben Pál kijelentése az üdvrendre vonatkozik, nem egy állam felé intézett követelményt fogalmaz meg. Nem az ideológiailag motivált egyenlőségeszmék számára kínál koncessziót a GM program értelmében. Az államnak Isten parancsolatai értelmében az értelem és a méltányosság kritériumainak megfelelően kell döntést hoznia, milyen kötelezettségekkel és jogokkal ruházza fel a férfiakat és nőket azok családi és társadalmi feladataikra vonatkozóan.

2.5. Politikai követelések

Mint ismeretes, a GM program egy politikai program. Az Európai Unió tagállamai számára jogerős döntés, és a politika minden szintjére hatással van. Az ember szemléletmódjának és a társadalomnak a megváltoztatását célozza, s mindeközben a teremtett, meglévő különbözőségeket meg kívánja szüntetni.

Egészen alapvető kérdésekkel találjuk szemben magunkat ebben a programban, melynek szava mértékadóvá vált világunkban. Melyik a mértékadó: az ateizmusra emancipált ember szava, illetve a Teremtő Isten szava? Más szavakkal: két világnézet csap itt össze. Ha Isten nem pusztán illúzió, hanem valóban mennynek és földnek teremtője, akkor az ember helye mindig Isten alatt less – akár akarja, akár nem, akár tudatában van ennek, akár nem.

Valójában Isten törvényének a társadalmi-politikai dimenzióban való érvényéről van itt szó, azaz az *usus politicus legis* elvéről. Nyilván különbözőképpen megindokolt és egymással összhangba nem hozható igényekről van szó: egyrészt Isten törvénye, másrészt az ember emancipációs akarata. Mindkettő törekszik arra, hogy figyelembe vegyék a törvényhozásban, jogalkotásban és mind a jogállás, mind a társadalmi fejlődés tényállása a GM programban megkövetelt irány felé mozdult el.

Sokminden csak azért vált lehetségessé az Európai Unióban, mert a gyakorlati ateizmusra emancipálódott ember nem ismeri Istent, és az Ő igéjét nem akarja meghallani. Önmaga hatalmának csapdájába esett. Az ezzel együtt járó hedonista életmód az ember valóság-érzékelését annyira elhomályosította, hogy már nem is keresi az igazságot és jogot. A keresztyén egyház feladata e téren, hogy Isten törvényét politikai dimenzióban is hirdesse.

Mindezeket túl azt is el kell mondani, hogy semmiféle politikai egyenlőségi program nem szüntetheti meg a férfi és nő egymáshoz rendelésének büneset utáni hierarchiáját. Ezek a különbségek csak az eszkatonban szűnnek meg. Addig a nők általában mások lesznek, mint a férfiak. Még akkor is, ha vezető szerepeket látnak el, rendszerint másként irányítanak, mint a férfiak (ami nem azt jelenti, hogy rosszabbul). Az államilag megkövetelt funkcionális egyenlőség férfi és nő között, nem a szabadság jele, hanem az elnyomásé.

3. Végkövetkeztetések

Az Európai Unió gender mainstreaming programjának több aspektusát teológiai etikai értékítélet alá vetettük, mindeközben a következő ténymegállapításokra jutottunk:

(1) A bibliai teremtéstörténet tagadása a teremtett valóságot az ember rendelkezésére álló tömeggé devalválja. Valójában azonban rendje Istentől, a Teremtőtől ered. Az a tény, hogy Isten teremtette a világot, a keresztyén etika számára alapvető jelentőségű. Ahogyan teremtő nélkül nincs teremtettség, törvény sincs törvényadó nélkül.

(2) A bibliai teremtésértelmezés tagadása a konstruktivista nézet sajátossága, miszerint nem létezik objektív igazság, és az ember az, aki autonóm szellemével az igazságot létrehozza. Az igazságot és annak értelmét nem köti sem filozófiai módon a teremtett valósághoz, sem teológiailag a Szentíráshoz.

(3) A férfi és női lét megfelel a teremtettségi rendnek és a mindenkori teremtettségi kvalifikáció szerinti cselekvés nem veszítette érvényét. Férfi és nő egyaránt rá van utalva arra, hogy mindenkori kvalifikációját ajándékként fogadja Teremtője kezéből. Ez akkor válik lehetségessé, ha az ember Krisztus által megbékél az Istennel, és békességben él Teremtőjével.

(4) Magától értetődő tény, hogy a férfi és a nő jogilag egyenértékűek, és a hivatásbeli önmegvalósítást illetően egyenlő esélyekkel rendelkeznek. Viszont az egyenlőségre való tekintettel nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy Isten nemi differenciáltságuk szerint különböző feladatokkal ruházta fel a két nemet, amelyeket nem cserélhetnek fel. A nőt jogtalanság éri amikor arra kényszerítik, hogy gyermekeit állami közintézményre bízva, hogy férfi módjára munkát vállalhasson. Ehelyett inkább az anyaság kvalifikációját kellene figyelmbe venni és jogilag bebiztosítani.

Továbbá a Biblia a házasság kérdésében világossá teszi, hogy a férjnek szeretnie kell feleségét, ahogyan Krisztus is szereti egyházát. A nő a férfinak Krisztusra nézve alá kell legyen vetve. Ennek részleteit a keresztyén etika keretein belül kell kifejteni. Nem érinti ez viszont a férfi és nő jogi egyenlőségét az állami rend keretein belül.

(5) Miközben az állam magáévá tette a gender mainstreaming programot, nyilvánvaló módon feladta a keresztyén gondolkodásmódot, és egy újpogány emberképet vett át, amely jogi érvényre jut, és társadalomformáló erővé válik. Az állam képviselői ezzel Krisztust utasítják vissza, akinek felelőséggel és tisztelettel tartoznának. A keresztyén egyház feladata, hogy bizonyosságot tegyen Krisztus úr voltáról, és az embereket Isten törvényére tanítsa.

Keresztyén egyházként nem fogjuk tudni megakadályozni, hogy a körülöttünk lévő világ tévhitekbe és keresztyénellenes életformákba bonyolódjon, és ennek megfelelően nemkeresztyén életmódot folytasson. Ha Krisztus mint az egyház ura ezt megengedi, az egyház sem akadályozhatja meg. Tömören szólva: a nemkeresztyén és a keresztyén világnézet összecsapásával van dolgunk. Ez nem új dolog, és az egyház számára állandó kihívás, hogy a világot Krisztus nevében megszólítsa, és az Ő jogigényét hirdesse. A keresztyén egyház feladata továbbá az is, hogy életmódjával a keresztyén hitet igazolja. Ebben segítsen minket a Mindenható Isten.